

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **Š. F.**, bývajúceho v P., proti odporkyňi **Mgr. R. F.**, bývajúcej v P., zastúpenej Mgr. Ing. Miroslavom Babel'om, advokátom so sídlom v Považskej Bystrici, Centrum 27 /32, **o rozvod manželstva**, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 4 C 210/2010, o dovolaní odporkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 26. júla 2011 sp. zn. 4 Co 218/2011, 4 Co 219/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 20. januára 2011 č. k. 4 C 210/2010-17 rozviedol manželstvo účastníkov uzavreté 18. mája 2007, zapísané v Knihe manželstiev Ministerstva vnútra Slovenskej republiky - osobitná matrika vo zväzku OM/52, ročník 2007, na strane 229, pod poradovým číslom 458. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 144 veta prvá O.s.p. tak, že účastníci konania nemajú právo na ich náhradu.

Proti tomuto rozsudku prvostupňového súdu podala odporkyňa odvolanie. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací uznesením z 26. júla 2011 sp. zn. 4 Co 218/2011 4 Co 219/2011 jej opravný prostriedok odmietol. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na zápisnicu z pojednávania pred Okresným súdom Považská Bystrica z 20. januára 2011, kedy bol vyhlásený rozvodový rozsudok a po jeho vyhlásení a poučení o opravnom prostriedku sa obaja účastníci vzdali práva na podanie odvolania voči nemu, čo potvrdili aj svojimi podpismi do zápisnice. Uviedol, že zápisnica o pojednávaní je v zmysle § 134 O.s.p. verejnou listinou

vydanou súdom, ktorá potvrdzuje pravdivosť toho, čo je v nej uvedené, až do doby, kým nie je preukázaný opak. Keďže odporkyňa nijakým spôsobom nepreukázala, že sa odvolania nevzdala, došlo z jej strany k účinnému vzdaniu sa odvolania. Za takejto situácie potom odvolací súd odvolanie odporkyne odmietol v zmysle § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. ako podané osobou, ktorá na podanie odvolania nebola oprávnená.

Dňa 26. septembra 2011 odporkyňa podala na Najvyšší súd Slovenskej republiky podanie označené ako „Sťažnosť“, v ktorom namietala, že jej bola postupom súdov nižších stupňov odňatá možnosť pred súdom konať. Dovolací súd posúdil toto podanie odporkyne v zmysle § 41 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243c O.s.p. podľa jeho obsahu ako dovolanie, ktoré odporkyňa prostredníctvom svojho zvoleného právneho zástupcu neskorším podaním z 24. novembra 2011 doplnila. V ňom uviedla, že jej bola rozhodnutím odvolacieho súdu o odmietnutí jej odvolania ako podaného neoprávnenou osobou, hoci pre to neboli splnené procesné predpoklady, odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Tvrdila, že podpis do zápisnice pred prvostupňovým súdom, ktorým sa vzdala odvolania voči rozsudku o rozvoде, pripojila v silnom citovom rozrušení z celej situácie bez toho, aby chápala jeho význam a uvedomovala si ho. Ak potom odvolací súd jej odvolanie odmietol ako podané neoprávnenou osobou, porušil jej procesné práva v konaní.

Navrhovateľ sa k podanému dovolaniu odporkyne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), riadne zastúpená (§ 241 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či je tento mimoriadny opravný prostriedok prípustný, pretože podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu len pokiaľ to pripúšťa zákon. V predmetnej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydanému v tejto procesnej forme upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanoveniach § 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti

uzneseníu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo odvolanie odporkyne odmietnuté, nevykazuje znaky týchto vyššie citovaných uznesení. Prípustnosť dovolania preto z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nemožno vyvodit'.

Pokiaľ odporkyňa namietala, že odvolací súd nesprávne odmietol jej odvolanie, keďže podpis do zápisnice pripojila v silnom rozrušení bez toho, aby chápala a uvedomovala si jeho význam, resp., keďže konala v omyle, že svojim podpisom potvrdzuje niečo iné (svoju účasť na pojednávaní), treba uviesť, že následné tvrdenie účastníka konania, podľa ktorého prejav vôle v konaní pred súdom urobil v zlom psychickom rozpoložení bez ďalšieho neznamená, že by nevyvolal právne následky ním sledované, resp. že by konal v omyle.

V posudzovanej veci text uvedený v závere zápisnice o pojednávaní z 20.1.2010, podľa ktorého „po vyhlásení rozhodnutia prítomní účastníci zhodne uvádzajú, že sa vzdávajú práva podať voči rozhodnutiu odvolanie“ nespôsobuje žiadne pochybnosti o tom, čo účastník chcel prejavit', pokiaľ ho potvrdí svojim podpisom. Ak teda odporkyňa potvrdila uvedené vyhlásenie svojim podpisom, čo nie je sporné, účinne prejavila vôľu nepodať proti vyhlásenému rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie. Následné jej tvrdenie, že tak urobila v stave napätia a rozrušenia a v omyle, že podpisuje svoju účasť na pojednávaní, nepreukazuje opak tak, ako to správne ustálil odvolací súd. Odporkyňa preto nenáležíte vyčíta odvolaciemu súdu, že odmietnutím odvolania jej odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Navyše, pri riešení otázky prípustnosti dovolania odporkyne v predmetnej veci nie je možné nechať bez povšimnutia predmet preskúmaného konania, ktorým je rozvod manželstva účastníkov. Na tomto mieste považuje dovolací súd za potrebné pripomenúť, že podľa ustanovenia § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení

alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení a že podľa ustanovenia § 239 ods. 3 O.s.p ustanovenia odsekov 1 a 2 (upravujúcich prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu) neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením. Podľa citovaných ustanovení teda dovolanie účastníka konania nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine, s výnimkou prípadov v týchto ustanoveniach výslovne uvedených (ktorou výnimkou ale rozhodnutie o rozvode nie je). Dôvod takejto právnej úpravy prípustnosti dovolania účastníka je jednoznačný; je odrazom ústavného princípu právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právnej istoty v statusových, súkromných veciach podľa čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky vo vzťahu k dovolaciemu prieskumu vecí rozhodnutých podľa Zákona o rodine.

V preskúmvanej veci, vzhľadom na ustanovenie § 237 O.s.p., podľa ktorého „dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ...“ vyvstala otázka, či dôvody, vedúce k úprave o neprípustnosti dovolania účastníka proti rozhodnutiu o rozvode manželstva v ustanovení § 238 ods. 4 O.s.p., treba vzťahovať aj na prípady, keď konanie, v ktorom bolo vydané rozhodnutie o rozvode, je postihnuté vadou majúcou za následok tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

Rozhodnutie súdu o rozvode manželstva je konštitutívne. Konštitutívny akt vytvára nový právny stav, takže jeho účinky (oprávnenia a právne povinnosti) vznikajú až právoplatnosťou rozhodnutia, t.j. ex nunc. Je hmotnoprávnou skutočnosťou na základe ktorej sa zakladá, mení alebo ruší právny vzťah. Kľúčovou zložkou konštitutívnych rozhodnutí je právna istota. Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze z 1. júla 2009 zn. II. ÚS 398/08 okrem iného vyslovil, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 69/2008 z 29. apríla 2008 (ktorým bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa o rozvode manželstva a úprave práv a povinností rozvedených manželov k ich maloletým deťom) bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V odôvodnení nálezu ústavný súd,

po rozsiahlej analýze ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich prípustnosť dovolania, rozhodnutí v statusových veciach a právnej úpravy doma i v zahraničí, okrem iného uviedol, že si je vedomý, že text zákona a systematika ustanovení o dovolaní majú bližšie k možnosti prípustnosti zmätočného dovolania v predmetnej veci, vnímal však aj skutočnosť, že napriek slovu „každému“ v úvodnej časti § 237 O.s.p., zákonodarca, „emancipujú“ dovolanie zo socialistickej obnovy konania, s vysokou pravdepodobnosťou „nevedomky pozabudol“ prevziať pri nej artikulovanú neprípustnosť, ktorá sa viazala aj na zmätočné dovolacie dôvody. Zákonná úprava by bola podľa ústavného súdu interpretovaná asymetricky, ak by na jednej strane nebola možná obnova konania o rozvode, v prípade, ak bolo rozhodnuté v neprospech účastníka konania v dôsledku trestného činu sudcu (§ 228 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 229 písm. a/ O.s.p.), a na druhej strane by bolo prípustné z dôvodu zmätočnosti dovolanie. Uviedol, že rovnako rešpektuje kompetenciu najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolaní, no napriek niektorým argumentom uvedeným v jeho rozhodnutiach sa ale domnieva, že vzhľadom na unikátnosť právotvorných rozsudkov týkajúcich sa rozvodu manželstva musí byť v danej veci preferovaný princíp právnej istoty. Za komponent práva na spravodlivý proces tu možno považovať aj dodržiavanie procesných predpisov tak, aby zrušením právoplatného rozhodnutia nebola porušená právna istota niektorého z účastníkov. Dodal, že previazaním § 238 ods. 4 O.s.p. s § 237 O.s.p. nemal v žiadnom prípade na mysli previazanie iných dôvodov neprípustnosti z § 238 O.s.p. s § 237 O.s.p. Ústavný súd napokon pripomenul, že zákonodarca by mal jednoznačne ustáliť otázku prípustnosti dovolania proti rozsudkom, ktorými sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že tu nie je.

Rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolacích, v dôvodoch svojho uznesenia zo 17. júna 2005 sp. zn. 2 Cdo 128/2005 uviedol, že nesúhlasí s názorom, podľa ktorého je prípustné dovolanie z dôvodov tzv. zmätočnosti podľa ustanovenia § 237 O.s.p. proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, teda aj proti právoplatnému rozhodnutiu o rozvode manželstva. Uviedol, že rozhodnutím o rozvode manželstva sa mení osobný stav účastníkov, ktorý pôsobí nielen voči tretím osobám, ale aj voči súdom (§ 159 ods. 2 O.s.p.). Táto výnimka je odôvodnená požiadavkou, aby sa prípadným "obnovením (oživením) manželstva", ako dôsledku zrušenia právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo ukončené rozvodové konanie a manželstvo právoplatne rozvedené, nevytvorila situácia nezlučiteľná so stavom, ktorý sa medzitým mohol vytvoriť (napr. mohlo dôjsť k uzavretiu nového manželstva a pod.). Podľa názoru dovolacieho súdu prezentovaného v predmetnom

rozhodnutí znenie ustanovenia § 237 O.s.p. nemožno vykladať len doslovne, ale tiež historicky; ani pred rokom 1992 nebola prípustná sťažnosť pre porušenie zákona proti rozsudku, ktorým bolo vyslovené, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd ustálil, že „rámec daný ustanoveniami § 238 ods. 4 a § 239 ods. 3 O.s.p. treba vzťahovať aj na dôvody tzv. zmätočnosti v rozvodových veciach, kde manželstvo bolo rozvedené, pretože tu musí prevážiť všeobecný záujem na zachovaní stavu právnej istoty a nemeniteľnosti rozhodnutí, po ktorých by mohlo dôjsť k vzniku nových rodinných vzťahov, a ktoré by sa potom mohli dotknúť tretích osôb, prípadne aj maloletých detí (detí z nového manželstva a pod.).“

Dovolací súd s prihliadnutím na vyššie uvedené závery ústavného súdu a dovolacieho súdu v inej právnej veci, s ktorými sa stotožňuje, majú tiež na zreteli, že súd vykladá právo v súlade s účelom príslušnej právnej úpravy, okolnosťami jej tvorby a systematickými súvislosťami, rešpektujúc požiadavku stability právoplatne konštituovaného osobného stavu fyzickej osoby, dospel k záveru že v prejednávanej právnej veci rozvodu manželstva je dovolanie odporkyne podľa Občianskeho súdneho poriadku procesne neprípustné.

So zreteľom na uvedené mimoriadny opravný prostriedok odporkyne odmietol podľa § 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúci proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie neprípustné. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nemohol sa zaoberať vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

V dovolacom konaní procesne úspešnému navrhovateľovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporkyňi, ktorá úspech nemala. Dovolací súd mu nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, lebo mu v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. februára 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová